

LUNDS
UNIVERSITET

Institutionen för psykologi
Box 213, 221 00 Lund

Kurs: PSY 142
Kandidatuppsats, 10 poäng
41-60 poäng
Datum: 2004-05-26

Relationen mellan upplevd popularitet, sociometrisk popularitet och prosociala beteenden

Julia Börjesson och Carolina Johansson

Handledare:
Hans Bengtsson

ABSTRACT

This study was conducted to investigate the relationship between perceived popularity, sociometric popularity and prosocial behaviour. To examine popularity 154 children were presented with a roster of their classmates and asked to nominate whom they liked, whom they disliked, whom they believed to be popular and whom they believed to be unpopular. To examine prosocial behaviour children were asked to fill out a questionnaire regarding their own behaviour in different situations. The popularity data and the prosocial behaviour data were analysed using one-way- and two-ways-ANOVA-tests, Pearson's correlation analysis and multiple regression analysis. The analysis of the data showed poor relations between sociometric and perceived popularity. Furthermore the study shows that prosocial behaviour only partly constitutes perceived popularity. These results imply that sociometric and perceived popularity should be separated. Moreover the results show that there is only a moderate relation between prosocial behaviour and perceived popularity.

Keywords: perceived popularity, sociometric popularity, prosocial behaviour.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 POPULARITET	2
Upplevd popularitet	
Sociometrisk popularitet	
Relationen mellan sociometrisk och upplevd popularitet	
Könsskillnader	
Egenskaper	
2 SYFTE	13
Hypoteser	
3 METOD	14
Deltagare	
Mätinstrument	
Procedur	
4 RESULTAT	18
Relationen mellan upplevd och sociometrisk popularitet	
Upplevd popularitet och prosociala beteenden	
Prosociala beteenden	
5 DISKUSSION	25
Upplevd popularitet och sociometrisk popularitet	
Upplevd popularitet och prosociala beteenden	
Sociometrisk popularitet och prosociala beteenden	
Prosociala beteenden	
Självkritik	
Framtida forskning	
Sammanfattning	
REFERENSER	30

POPULARITET

Människan är i större utsträckning än andra arter programmerade att bilda förhållanden med andra inom sin art. Anledningarna till att man bildar förhållanden kan vara många. Man kan exempelvis vilja ha trygghet och få bekräftelse (Schneider, 2000). Ett sätt att få bekräftelse kan vara att bli omtyckt och populär, vilket är något som barn bryr sig väldigt mycket om och dessutom lägger ner mycket energi på (Gest, et al., 2001; La Fontana & Cillessen, 1999).

Parkhurst och Asher (1992) menar att oberoende av ålder har sociometriskt populära barn vissa gemensamma egenskaper och beteenden. De kom fram till detta när de gjorde en jämförelse mellan en av sina egna studier, där de undersökte barn i high school, och en studie av Coie, Dodge, och Cappelletti (1982), som gjordes på mellanstadiebarn. De upptäckte då att sociometriskt populära high school elever hade liknande beteenden som sociometriskt populära mellanstadiebarn. Vi undersöker, i denna uppsats, en liten del av dessa beteenden, närmare bestämt prosociala beteenden.

Inom forskningen om popularitet kan man i huvudsak urskilja två typer av popularitet: upplevd popularitet och sociometrisk popularitet (Parkhurst & Hopmeyer, 1998). Upplevd popularitet beskrivs som en popularitet som baserats på rykten (LaFontana & Cillessen, 2002) och sociometrisk popularitet beskrivs som att vara omtyckt, accepterad eller föredragen som en vän (Parkhurst & Hopmeyer, 1998).

Upplevd popularitet

Upplevd popularitet kan, som tidigare nämnts, beskrivas som en popularitet som baseras på rykten (LaFontana & Cillessen, 2002). Det vill säga ett barn som är upplevt populärt behöver inte nödvändigtvis vara omtyckt, utan det är snarare barnets rykte som avgör vilken typ av upplevd popularitet barnet anses ha.

Ett exempel på en undersökning som mäter upplevd popularitet är den undersökning som Parkhurst och Hopmeyer (1998) har genomfört på 727 barn i årskurs sju och åtta. Denna undersökning gick ut på att undersöka relationen mellan sociometrisk och upplevd popularitet. För att få fram barnens upplevda popularitet bad de barnen att nominera tre klasskamrater som de anser är populära och tre klasskamrater som inte är populära. Man räknade därefter ut vilka som var populära, vilka som inte var populära

och vilka som var ingetdera. Som ovan nämnts, kallas denna klassificering av popularitet upplevd popularitet. I denna undersökning kunde de dra slutsatsen att upplevd popularitet inte är detsamma som att vara omtyckt av majoriteten av sina jämnåriga, utan det är ett mycket mer komplicerat fenomen som innehåller både positiva och negativa element.

Parkhurst och Hopmeyer (1998) menar att elever som anses vara upplevt populära beskrivs av sina jämnåriga som dominanta, aggressiva och uppblåsta. Dessa elever anses vara mer dominanta än de elever som anses vara sociometriskt populära.

Lease, Kennedy och Axelrod (2002) undersökte barns konstruktion av begreppet popularitet. Detta gjorde de genom att man lät barn mellan 9-13 år (sammanlagt 487 barn) nominera vilka jämnåriga som de ansåg vara populära. De var intresserade av vad barn verkligen menar när de pratar om popularitet. Slutsatsen blev att barn beundrar andra barn som är upplevt populära och vill bli som dem. Upplevt populära barn har stor makt i det att de sätter normer för vilka beteenden som är acceptabla och inte i barngruppen. Lease et al. (2002) menar att denna makt uppfattas tydligast av barn som känner att de måste få bekräftelse av de upplevt populära barnen. Man kan emellertid inte se någon skillnad mellan i hur hög grad upplevt populära barn och sociometriskt populära barn påverkar sina jämnåriga

Sociometrisk popularitet

Inom den sociometrisk forskning beskrivs popularitet vanligtvis som omtyckt, accepterad eller föredragen som en vän. Sociometrisk popularitet baseras på vilka barn som andra barn tycker om och inte tycker om (Parkhurst & Hopmeyer, 1998). Därmed är det föga förvånande att sociometriskt populära barn beskrivs som prosociala och sympatiska (Lease et al., 2002).

Den sociometrisk forskning utvidgades då Coie et al. (1982) utformade en metod för att kunna fastställa sociometrisk status hos barn. Denna metod går ut på att barn ger sina klasskamrater positiva eller negativa nomineringar. Dessa nomineringar går ofta ut på att barnet skall välja vilka barn de gillar i klassen och vilka barn de inte gillar. Man jämför sedan gillar (G) nomineringarna med gillar-inte (GI) nomineringarna och delar in barnen i fem grupper, barnets sociometrisk status. De barn som får många G och få

GI kallas *populära*. De barn som får många G och många GI kallas *kontroversiella*. De barn som får många GI och få G kallas *avvisade*. De barn som får få positiva och få negativa nomineringar kallas *bortglömda*. Den femte gruppen består av barn som hamnar mellan någon av dessa ovannämnda grupper och den kallas *genomsnittgruppen*. Om något barn inte passar in i någon av de ovan nämnda grupperna benämns barnet som oklassificerat. När Coie et al. (1982) först gjorde denna indelning fick de fram att 21% var populära, 23% avvisade, 13 % kontroversiella, 23% bortglömda och 16% genomsnitt.

Franzoi, Davis & Vasquez-Suson, (1994) modifierade Coies et al. (1982) sociometriska indelning av popularitet när de delade in eleverna i två olika grupper: *högstatus* och *lågstatus*. Barn som klassades som högstatus var antingen sociometriskt populära eller sociometriskt kontroversiella. Barn som klassades som lågstatus var antingen sociometriskt avvisade eller sociometriskt försummade. De kom fram till att högstataselever var delaktiga i fler skolaktiviteter, hade fler nära vänner och delade med sig av personliga saker i större utsträckning än vad lågstataseleverna gjorde. Högstataseleverna redogjorde dessutom för en lägre nivå av ensamhet än lågstataseleverna gjorde. Sammanfattningsvis menar de att högstataselever verkar leva ett rikare och mer varierat liv än lågstataselever gör. Vidare menar forskarna att både akademisk (inrapporterade betyg) och atletisk (idrottsdeltagande) kompetens gav resultat i social status, det vill säga elever som hade bra betyg och som deltog i idrottsaktiviteter ansågs ha hög status. De kunde se en tendens att ju äldre barn blir desto mer skiljer sig de olika statusgrupperna från varandra. Franzoi et al. (1994) menar att detta beror på att ju äldre barnen blir desto mer värderar man popularitet utifrån hur de jämnåriga presterar i olika skolämnen snarare än utifrån hur mycket öppet antisocialt beteende som exempelvis aggressivitet barnet uppvisar.

Relationen mellan sociometrisk och upplevd popularitet

Inom forskningen som rör popularitet föreligger en gängse åsikt att man bör göra uppdelningen av begreppet popularitet i sociometrisk respektive upplevd popularitet (t.ex. Franzoi, et al., 1994; LaFontana & Cillessen, 1998; LaFontana & Cillessen, 1999; Parkhurst & Hopmeyer, 1998).

Parkhursts och Hopmeyers (1998) undersökning gick, som tidigare berörts, ut på att undersöka relationen mellan sociometrisk och upplevd popularitet. De kom fram till att de flesta elever som var mycket sociometriskt populära inte var lika upplevt populära. Det var till och med så att de barn som var upplevt populära oftare var sociometriskt kontroversiella än sociometriskt populära. De kom dessutom fram till att upplevd popularitet korrelerar högre med sociometrisk dominans än med sociometrisk popularitet. Parkhurst och Hopmeyer (1998) kom därtill fram till att de flesta sociometriskt kontroversiella barnen hamnade i den populära kategorin. LaFontana och Cillessen (1999) fick liknande resultat när de undersökte barns uppfattning av popularitet hos en grupp elever mellan 9-11 år. Forskarna hittade endast en måttlig överensstämmelse mellan upplevd och sociometrisk popularitet. Dessutom fann de att de flesta barn som var upplevt populära tillhörde genomsnittsgruppen i sociometrisk popularitet. Utifrån detta kunde de dra slutsatsen att man måste skilja mellan upplevd och sociometrisk popularitet. Lease et al. (2002) kommer även de fram till resultat som till viss del stöder uppfattningen om behovet av att dela upp begreppet popularitet i sociometrisk och upplevd popularitet, ty de kom fram till att upplevd och sociometrisk popularitet relaterar starkt till varandra, dock inte så mycket att man kan säga att de beskriver samma sak. Detta då sociometrisk popularitet och social dominans endast förklarar hälften av variationen i popularitet. Resultatet innebär att de barn som deltagit i undersökningen ser på en populär jämnårig som något mer än sympatisk och socialt dominant. Resultaten var desamma för både flickor och pojkar.

Könsskillnader

Lease et al. (2002) kom fram till att om en pojke syns mycket socialt är det troligare att han beskrivs som upplevt populär än sociometrisk populär. Man kom också fram till att pojkar som bedriver utfrysning mot andra barn beskrivs som upplevd populära, men däremot inte som sociometriskt populära. Man kan se ett liknande mönster hos flickor där utfrysning och mobbning leder till upplevd popularitet, men ej till sociometrisk popularitet. De menar att generellt så spelar det en väsentlig roll att vara synlig i sociala sammanhang, att ha mycket pengar att spendera och att vara attraktiv i både flickor och pojkars uppfattning om vad popularitet är. Pojkar blir mer populära genom att vara

duktiga i olika sporter och att vara fysiskt attraktiva, medan flickor blir populära genom att vara fysiskt attraktiva för pojkar och att ha många materiella tillgångar såsom snygga och dyra kläder. Flickor kan använda sig av socialt aggressiva metoder såsom utfrysning och mobbning för att bibehålla sin populära ställning. Dessa mönster bland både pojkar och flickor kan man se så tidigt som i mellanstadiet.

LaFontana och Cillessen (2002) kom fram till att vara atletisk och sportig som pojke gör att man anses vara upplevt populär bland andra pojkar. Man fann emellertid inte detta mönster hos flickor, det vill säga att atletiska och sportiga flickor är upplevt populära hos andra flickor. Forskarna kom också fram till att flickor kopplade samman upplevd popularitet med negativa beteenden i högre grad än pojkar. Flickorna tycktes också se på upplevd popularitet som ett tecken på dominans snarare än att vara omtyckt. Flickor såg dessutom inte på upplevt populära flickor som mer prosociala eller mer omtyckta än icke-populära flickor.

Rodkin, Farmer, Pearl och Van Acker (2000) har undersökt undergrupper av upplevd popularitet hos pojkar i årskurs 4-6. Undersökningen omfattade 452 pojkar. De kom fram till att det finns två typer av upplevt populära pojkar: populär-prosocial (mönsterpojkar) och populär-osocial (tuffa pojkar). Mönsterpojkarna beskrevs av jämnåriga som bland annat sociala, atletiska och icke-aggressiva. De tuffa pojkar ansågs av jämnåriga att vara asociala, coola och atletiska och såg sig själva som populära, aggressiva och fysiskt kompetenta. Mönsterpojkar hade prosociala egenskaper som associeras med sociometrisk popularitet. Rodkin et al. (2000) menar att man utifrån detta kan se att upplevd popularitet kännetecknas av en socialt framskjuten position. Dessutom framhåller de att mycket aggressiva pojkar kan finnas bland de mest populära barnen i en barngrupp.

Merten (1997) har undersökt den sociokulturella uppbyggnaden av elakhet bland en grupp upplevt populära flickor i high school. Han kom fram till att de flickor som ansågs vara mest populära också ansågs vara elaka. Han menar att för dem så är popularitet mer som en tävling där det hela tiden gäller att bibehålla sin popularitet genom att exempelvis vara elak. Vidare menar han att stundtals kan elakheten vara en biprodukt av tävlingen om popularitet, men stundtals används elakheten även som ett instrument för att bli populär eller för att bibehålla den popularitet som man redan har.

Egenskaper

En stor del av begreppet popularitet i anslutning till barn kan förklaras utifrån de olika egenskaper som barn besitter. Man kan se en relativt stor samstämmighet, inom forskningen om popularitet, rörande vilka egenskaper som leder till att ett barn blir populärt och att ett annat inte blir det (LaFontana & Cillessen, 1998; Merten, 1997; Parkhurst & Hopmeyer, 1998; Rodkin et al., 2002). Som tidigare nämnts måste man emellertid ta i beaktande att dessa egenskaper skiljer sig åt när det gäller sociometrisk och upplevd popularitet (Parkhurst & Hopmeyer, 1998).

Lease et al. (2002) kom fram till att vara socialt synlig associerades mer till upplevd popularitet än till sociometrisk popularitet. De största skillnaderna mellan sociometrisk och upplevd popularitet hittade man emellertid vid aggressivt och störande beteende. Speciellt uteslutande beteende, såsom mobbing och utfrysning, korrelerade högre med upplevd popularitet än med sociometrisk. Därtill menar de att social synlighet associerades i högre grad och positivt med upplevd popularitet än med sociometrisk popularitet. De kom även fram till att utfrysning och mobbing och dessutom störande beteende associerades positivt med upplevd popularitet och negativt med sociometrisk popularitet.

LaFontana och Cillessen (1998) undersökte i sin studie olika förväntningar och attributioner som barn har om sina populära jämnåriga. De undersökte barn som gick i årskurs 4 och 5. Barnen fick se bilder på okända jämnåriga. Till varje bild fick de berättat för sig om barnet på bilden var populärt eller inte. De kom fram till att barnen hade negativa stereotyper rörande barn som de inte trodde var populära. Man kom också fram till att barnen hade både positiva och negativa stereotyper om barn som de trodde var populära. De egenskaper som beskriver upplevd popularitet kan delas upp i främst två subgrupper: aggressivitet och prosocialt beteende (ibid.).

Parkhurst och Hopmeyer (1998) menar att elever som är sociometriskt populära, men ej upplevt populära beskrivs av jämnåriga som snälla och pålitliga, men inte så dominant, aggressiva eller uppblåsta. De elever som emellertid var upplevt populära, men inte sociometriskt populära beskrivs som dominant, aggressiva och uppblåsta, men inte så snälla och pålitliga. Det finns likafullt de elever som anses vara både

sociometrisk och upplevt populära. De beskrivs som snälla, pålitliga och dominanta, men inte så aggressiva eller uppblåsta.

Prosociala beteenden

Definition av Prosociala beteenden

Eisenberg och Mussen (1989) använder två termer för att referera till omtänksamt beteende; prosocialt beteende och altruism. Prosocialt beteende definieras, "Frivilliga handlingar som är ämnade att hjälpa eller är till fördel för en annan individ eller en grupp individer. Handlingarna skall utföras frivilligt snarare än under tvång" (Eisenberg och Mussen, 1989, s.3).

Eisenberg och Mussen (1989) menar att prosocialt beteende skall gynna andra människor, men kan utföras av olika anledningar, de vill säga de bakomliggande motiven till prosocialt beteende kan vara olika. Prosocialt beteende kan ha egoistiska motiv, det bakomliggande motivet är då att man hjälper en annan människa för att själv få ut någonting av det. Detta kallas *egoistiskt* prosocialt motiv. Prosociala beteenden kan även förekomma när en auktoritet, till exempel en lärare eller en förälder, ber en person att utföra en handling. Det är då fråga om *dikterat* prosocialt motiv. Ytterligare ett prosocialt motiv är *altruism*. Motivet bakom handlingarna är då omtanke och sympati för andra. Slutligen kan ett prosocialt motiv utföras som svar på att den som det prosociala beteendet är riktad mot ber om det. Denna form av prosocialt motiv kallas *efterfrågat* prosocialt motiv (Eisenberg & Mussen, 1989).

Eisenberg och Miller (1987) har liknande tankar om altruism. De menar att altruism är ett beteende som utförs utan en förväntan om att få något tillbaka eller för att undvika bestraffning. De menar även att när barn utvecklar en större prosocial kompetens och blir bättre på att tolka de egna sympatiska reaktionerna kan det tänkas ge en starkare association mellan empati och altruistiska motiv.

Eisenberg-Berg och Lennon (1980) undersökte relationen mellan 51 stycken 4–5-åriga barns prosociala beteende och empati. Man kom fram till att flickor i högre grad än pojkar uppvisar prosociala beteenden. Däremot kom de fram till pojkar var mer empatiska än flickor.

Utvecklingen av prosociala beteenden

Bukatko och Daehler (2004) beskriver hur Eisenberg (1986) i en undersökning kom fram till att barn kan delas in i fem olika prosociala nivåer. Eisenberg utformade ett antal prosociala dilemman som hon lät barn och ungdomar resonera kring. Resultatet från undersökningen visade att barn kan delas in i fem olika prosociala nivåer och att det prosociala resonemanget förändras när barnen blir äldre. Barn som går på förskola eller i första klass har ett hedonistiskt resonemang när de resonerar kring prosociala beteenden. Med detta menas att de ser till njutningen och tillfredställelsen de får av att utföra en handling. Tillfredställelsen kan vara en materiell eller en känslomässig belöning. Barn i årskurs två till fyra påverkas av hur de fysiska och psykiska behoven ser ut för individen som behöver hjälp när de resonerar kring prosociala beteenden. Barn i årskurs tre till nio använde sig av resonemang som består av att hjälpa andra för att bli omtyckta.

När pojkar och flickor är mellan 11-15 år blir resonemanget kring prosociala beteenden mer abstrakt. De resonerar då mer empatiskt och använder ofta de generella normer som finns för prosociala beteenden. Den slutliga nivån omfattar de ungdomar som nått högstadieåldern. De har utvecklat ett resonemang som är internaliserat. Förpliktelserna som finns i samhället och att alla människor har samma rättigheter blir viktigt. På denna nivå fokuserar ungdomarna även på olika emotioner så som glädje och stolthet. Dessa emotioner ska stämma överens med de abstrakta förpliktelser som finns i samhället (Bukatko & Daehler, 2004).

Prosociala beteenden och kamratskap

Prosociala beteenden är något som kan påverka barns tillvaro, bland annat genom hur de behandlas och upplevs av sina kamrater. Greener (2000) har undersökt 8-12-åringars kamratvärderingar av prosociala beteenden. Detta gjordes med hjälp av självskattning, lärarskattning och kamratskattning. Greener (2000) använde sig av Coies et al. (1982) indelning av sociometrisk popularitet när hon jämförde prosociala beteenden med olika grader av sociometrisk popularitet. Hon kom fram till att de pojkar och flickor, som av kamraterna uppfattas ligga i mitten på skalan över prosociala beteenden, verkar ha mest

fördel i de sociala relationerna med kamraterna. Undersökningen visade även att sociometriskt populära pojkar och flickor uppfattades som signifikant mer prosociala än de andra sociometriska grupperna. Avvisade pojkar och flickor skattades som signifikant mindre prosociala än de andra sociometriska grupperna. Greener (2000) menar att hög prosocial status verkar fungera som ett sorts försvar för barn och ungdomar, genom att det är mindre troligt att de skulle avvisas av kamraterna. Detta skulle då innebära att barn och ungdomar som blivit skattade som minst prosociala är mer benägna att ha sociala anpassningsproblem, såsom att bli negligerade eller avvisade av kamraterna

Parkhurst och Asher (1992) undersökte hur pojkars och flickors beteende och emotionella respons är kopplat till att bli avvisad av sina kamrater. Deltagarna var mellan 12-14 år. Resultaten antyder att de elever som var aggressiva eller undergivna och hade låga poäng på prosociala beteenden avvisades av kamraterna. Parkhurst och Asher (1992) gjorde även en jämförelse mellan sin egen studie och Coie et al.s (1982) studie som utfördes på barn och ungdomar som var mellan 8-14 år. Det visade sig att sociometriskt populära elever som är mellan 14-18 år har liknande beteenden som sociometriskt populära elever mellan 9-12 år. Parkhurst och Asher (1992) kom fram till att sociometriskt populära elever hade låga poäng på aggressivitet och störande beteende och skattades av kamraterna som särskilt vänliga, trovärdiga och samarbetsvilliga, och hade genomsnittliga poäng på beteenden som är relaterade till makt. Detta tyder enligt forskarna på att, oberoende av ålder, har sociometriskt populära barn vissa egenskaper och beteenden. Ytterligare en slutsats som drogs var att avvisad sociometrisk status var associerat med aggressivitet, störande beteende och ett underskott av prosociala kvalitéer

Wentzel och Erdley (1993) har undersökt elever i årskurs sju och åtta. Undersökningens syfte var att undersöka om det existerade någon relation mellan social kunskap, prosocialt och antisocialt beteende och kamratacceptans. Deras resultat visar på att social kunskap fungerar som en nyckelroll i prosocialt beteende och kamratskapandet när det gäller att komma högre upp i hierarkin bland kamraterna. Resultaten visar även att prosocialt beteende predicerar kamratacceptans. Resultaten är de samma för pojkar och flickor, men det som skiljde sig åt var vilka beteenden som inkluderades i det sociala beteende. För flickor gav respekt för sig själv och andra, och

socialt stöd en starkare förutsägelse av kamratacceptans och socialt beteende. För pojkar var reglering av negativa beteenden en viktigare prediktor av kamratacceptans och socialt beteende. Wentzel och Erdley (1993) menar att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor vad gäller socialt beteende och kamratacceptans.

LaFontana & Cillessen (2002) undersökte barns uppfattningar om populära och icke-populära jämnåriga. De undersökte 408 barn i årskurs fyra - åtta och menar att barns syn på populära och icke-populära jämnåriga är mycket komplex och att deras syn på popularitet kommer mer från social dominans än från hur mycket de tycker om en person. Enligt LaFontana & Cillessen (2002) är inte icke-populära barn ogillade av sina jämnåriga utan de är främst icke-populära för att de saknar den sociala förmågan som behövs för att man skall kunna klättra upp från botten till toppen i hierarkin. De menar att dessa resultat gör att man kan se på social kompetens på ett annat sätt. Här blir social kompetens ett beteende som är socialt tillåtet och som leder till att man kan nå sina mål i en social situation. Vidare menar de att barn sammankopplar både prosociala beteenden och antisociala beteenden med att vara populär. Därutöver kom man fram till att upplevt populära barn verkar vara barn som använder en bra balans mellan prosocialt och antisocialt beteende. Att de kan balansera dessa två leder till att de kan dominera andra.

Prosociala beteenden och aggressivitet

Haselager, Cillessen, Hartup, Van Lisenhout och Riksen-Walraven (2002) har gjort en longitudinell studie under fem år på pojkar där de följde utvecklingen av aggressivitet och prosocialt beteende. Man identifierade två grupper av avvisade pojkar, hos vilka beteendet förändrades över tiden. I den ena gruppen uppvisades aldrig något aggressivt beteende men pojkarna blev likväl mer och mer accepterade över tiden. Det centrala i resultatet var att pojkarna i gruppen i mindre omfattning blev avvisade av sina jämnåriga. Dessutom minskade pojkarnas prosociala beteendet, vilket från början inte var speciellt högt. De menar att dessa pojkar är tillbakadragna och blyga till en början, men när de sedan blir mer självsäkra och mindre undergivna så förbättras deras status bland kamraterna.

Vidare påträffade man klara relationer mellan socialt beteende och sociometrisk status. Hos somliga pojkar var den sociala statusen stabil under hela skoltiden, medan den hos somliga pojkar förändrades. Generellt följdes förändringar i det sociala beteendet av förändringar i den sociometriska statusen. De menar således att stabila nivåer av aggression och prosociala beteenden verkar stå i relation till stabila nivåer av kamratacceptans.

Eisenberg, Fabes, Karbon, Murphy, Wosinski, Polazzi, Carlo och Juhnke (1996) har undersökt 151 barn i årskurs tre, fyra, fem och sex. Syftet var att undersöka relationen mellan kamraternas bedömning av ett barns prosociala beteende och individuella olikheter. Resultatet visar att de barn som nomineras som prosociala av kamraterna, tenderar att vara duktiga på att konstruera sociala scheman och på att reglera sina egna negativa känslor. Det ska nämnas att Eisenberg et al. (1996) har undersökt prosocialt beteende genom att barnen själva fått fylla i vilka kamrater de anser ha ett prosocialt beteende och menar att det kan vara så att populära barn betraktas av kamraterna som mer positiva, vilket kan göra det lättare att nominera de populära kamraterna som prosociala även om de barnen inte har ett prosocialt beteende.

Cassidys och Ashers (1992) forskning har påvisat att det finns en länk mellan barns utsagor av ensamhet och social status. Ensamma barn var blygare och mindre prosociala än andra barn och de ensamma barnen var även mer aggressiva och splittrade än andra barn.

SYFTE

Syftet med denna undersökning är att dels undersöka hur upplevd och sociometrisk popularitet förhåller sig till varandra, dels att undersöka hur upplevd respektive sociometrisk popularitet förhåller sig till prosociala beteenden.

Hypoteser

- H1:** Det finns en skillnad mellan upplevd och sociometrisk popularitet.
- H2:** Det finns en skillnad mellan hur upplevd popularitet respektive sociometrisk popularitet förhåller sig till prosociala beteenden.
- H3:** Det finns ett samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden.
- H4:** Det finns ett samband mellan prosociala beteenden och kön respektive årskurs.

METOD

Deltagare

Deltagarna var 128 elever i årskurs två och fyra, utav dessa var 72 pojkar och 56 flickor; 69 elever gick i årskurs två och 59 elever i årskurs fyra. Medelåldern på dessa barn var 9,54 år. Eleverna i skolorna var främst elever med svenskt ursprung. Alla elever i de utvalda klasserna fick information om studien samt en tillåtelseblankett som föräldrarna skulle skriva på och returnera till skolan om de ville att deras barn skulle delta i studien.

Denna uppsats är en del i ett större pågående projekt vid institutionen för psykologi vid Lund Universitet. Projektet är ett longitudinellt projekt som pågår under en tvåårsperiod. Projektets syfte är att undersöka social kompetens hos barn i årskurs 2 och 4.

Mätinstrument

Upplevd popularitet.

Deltagarna fick titta på en klasslista med alla klasskamrater, även de som inte deltog i testet stod med. De fick nominera tre klasskamrater som (a) ”mest populära” och tre som (b) ”minst populära”.

Det fanns tre grader av upplevd popularitet. För att få fram vilken grad av upplevd popularitet som de olika barnen hade räknades skillnaden ut mellan antalet populära nomineringar ett barn fått och antalet impopulära nomineringar ett barn hade. Därefter standardiserade vi denna siffra och jämförde den med resten av klassen.

Ett barn ansåg vara upplevd populär om det fick ett resultat som var 1 SD över medelvärdet, upplevd impopularitet om resultatet var 1 SD under medelvärdet och upplevd medelpopularitet om resultatet hamnade mellan 1 SD över medelvärdet och 1 SD under medelvärdet (Parkhurst och Hopmeyer, 1998).

I vissa beräkningar använde vi oss av enbart de positiva och negativa nomineringar istället för att använda oss av de tre olika popularitetsgrupperna som eleverna fick. De positiva och negativa nomineringarna var standardiserade inom varje klass.

Anledningen till att vi använde oss av denna indelning var att det var ett så litet antal elever som var representerade i de upplevt populära grupperna. Detta medförde att det blev svårt att utföra beräkningar på de upplevt populära grupperna. Denna typ av upplevd popularitet benämnde vi upplevd popularitet-typ B.

Sociometrisk popularitet.

Deltagarna fick titta på en klasslista med alla klasskamrater där även de som inte deltog i testet stod med. De angav om de (a) ”tycker om”, (b) ”inte tycker om” eller (c) ”om de inte tycker någonting” eller ”inte vet vad de tycker” om var och en av sina klasskamrater.

För att därefter få fram vilken typ av sociometrisk popularitetsgrad barnet har användes en modifiering av Coies et al. (1982) algoritm och beräkning av sociometrisk popularitet. Coies et al. (1982) algoritm innebär att man räknar samman gillar (G) och gillar-inte (GI) nomineringarna för varje elev och transformerar dessa till normerade poäng (Z-G och Z-GI) ($M=0$, $SD=1$) i varje klass. Därefter räknar man ut elevens sociala preferens (SP) genom att räkna ut skillnaden mellan G och GI. För att sedan få fram elevens sociala påverkan (SPÅ) summerar man G och GI. SP och SPÅ standardiserades därefter inom varje klass (Z-SP och Z-SPÅ). Barnen kunde sedan delas in i de sociometriska grupperna enligt följande:

Populär: $Z-SP > 1$, $Z-G > 0$, $Z-GI < 0$

Avvisade: $Z-SP < -1$, $Z-G < 0$, $Z-GI > 0$

Bortglömda: $Z-SPÅ < -1$, $Z-G < 0$, $Z-GI < 0$

Kontroversiella: $Z-SPÅ > 1$, $Z-G > 0$, $Z-GI > 0$

Genomsnittgruppen: $-0,5 < Z-SP < 0,5$, $-0,5 < Z-SPÅ < 0,5$

De som inte har en poäng som passar in i någon utav de ovan nämnda grupperna och därmed har en poäng mellan: $-1 < Z-SP < 1$, $-1 < Z-SPÅ < 1$ benämns som oklassificerade.

Denna metod har visat sig ha både prediktiv och kontinuerlig validitet bestående över tid och plats (Cillessen, Bukowski & Haselager, 2000). Ända sedan Coie et al. (1982) utvecklade denna metod har forskare använt sig av metoden. Cillessen, Bukowski och

Haselager (2000) har utrett huruvida metoden är stabil över tid eller inte. De fann att speciellt de sociometriska kategorierna populär och avvisad var stabila över tid. De resterande grupperna var även de stabila över tid, stödet för dessa var emellertid inte lika starkt.

Prosocialt beteende.

Deltagarna fick en lista med 39 olika påståenden rörande prosocialt och aggressivt beteende. 24 utav dessa items mätte prosocialt beteende. Dessa prosociala items var i sin tur uppdelade i fyra typer av prosocialt beteende: *altruistiskt*, *egoistiskt*, *dikterat* och *efterfrågat*. Vart och ett utav dessa fyra prosociala beteenden omfattades av sex items. Exempel på olika items var: *altruistiskt*, ”Ser jag någon som behöver hjälp brukar jag gå fram och hjälpa till”, *egoistiskt*, ”När jag har något godis brukar jag bara dela med mig till dom jag fått av tidigare”, *dikterat*, ”Jag brukar dela med mig om någon vuxen ser att jag gör det” och *efterfrågat*, ”Jag brukar bara hjälpa andra barn om dom ber om det”.

Svarsalternativen var uppdelade i en fyrgradig skala som löpte från ”stämmer inte alls” till ”stämmer mycket bra”. Om ett barn svarade ”stämmer inte alls” ges ett poäng, om ett barn svarar ”stämmer inte så bra” ges två poäng osv. Maxpoängen på detta test blir således 24 ($4 \times 6 = 24$) och minimipoängen blir 6 ($1 \times 6 = 6$) för varje variabel.

Cronbacks alpha för de olika motivvariablerna var: dikterad: .65; efterfrågad .43; altruistisk .72; egoistisk .70. Detta innebär tillfredställande reliabilitet för alla skalor utom efterfrågad.

När de poäng som man har gett barnet därefter summeras får man fram barnets prosociala profil och man kan se vilka prosociala beteenden som dominerar.

För bearbetning av material har vi använt oss av statistikprogrammet SPSS.

Procedur

Alla elever som hade fått tillåtelse från sina föräldrar deltog i undersökningen. För att få föräldrarnas tillåtelse skickades ett informationsblad ut med en tillhörande tillåtelselapp. Denna lapp skulle föräldrarna skriva under och returnera till skolan om de ville att deras barn skulle delta i undersökningen. Andelen deltagande elever var 84 %.

Försöksledarna kom till skolan under skoldagen och utförde testningen. Testningen bestod av dels individualtest som undersökte upplevd och sociometrisk popularitet, dels klassrumstest som undersökte prosocialt beteende.

Individualtest

Vid individualtestningen följde varje elev med försöksledaren till ett närliggande rum och genomgick testningen. Varje deltagare fick information om att allt material behandlades konfidentiellt. Deltagarna fick inte veta vad testen mätte utan fick bara instruktioner rörande hur de skulle fylla i testen.

Klassrumstest

Klassrumstesten utfördes i klassrummet. De barn som inte fått tillåtelse att vara med i undersökningen följde med läraren till ett närliggande rum och hade lektion där. Inledningsvis gav försöksledarna instruktioner om hur testet skulle fyllas i. Dessutom förklarade försöksledarna för barnen att allt material skulle behandlas konfidentiellt. När testet genomfördes läste en av försöksledarna frågorna en efter en medan den andra försöksledaren kontrollerade att alla barn hängde med i tempot och att formulären fylldes i på ett korrekt sätt. Alla barn var tvungna att sitta kvar på sin plats under hela testtiden.

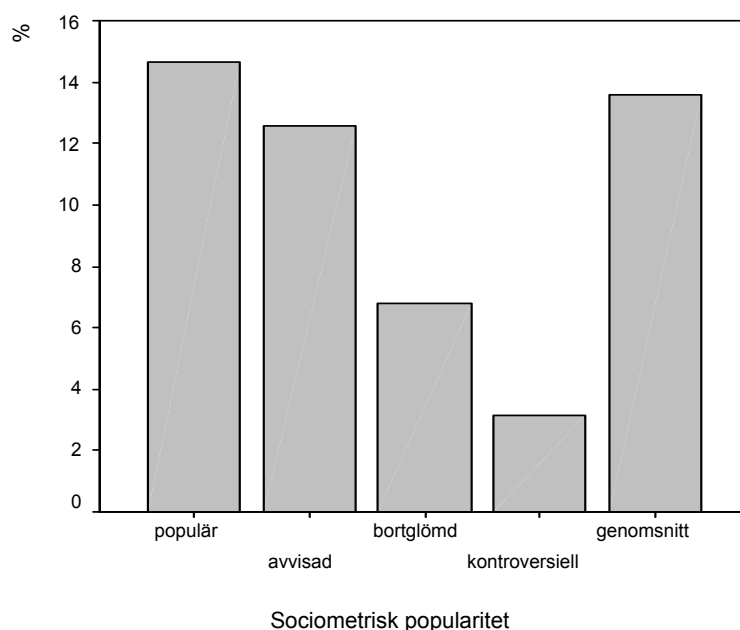
RESULTAT

Vi har valt att redovisa resultaten utefter våra hypoteser.

Det skall tilläggas att vi skiljer mellan antalet elever som har medverkat i undersökningen och antalet elever som har berörts av undersökningen. Motivet till detta är att även de elever som inte medverkade i undersökningen fanns med på de klasslistor som användes vid mätningen av upplevd och sociometrisk popularitet, och berörs därmed utav undersökningen, men deltar inte aktivt. De elever som har deltagit aktivt i undersökningen urskiljs när prosociala beteenden mäts, då dessa är självrapporterande.

Relationen mellan upplevd popularitet och sociometrisk popularitet

För att kunna redovisa hur upplevd och sociometrisk popularitet förhåller sig till varandra har vi valt att först redovisa hur de två typerna av popularitet fördelar sig på hela populationen, samt hur de är fördelade på kön och årskurs. Vi kommer därefter att redovisa en jämförelse mellan dessa två typer av popularitet.

Figur 1. Fördelning av sociometrisk popularitet på hela populationen i procent.

Vi använde oss av Coies et al. (1982) indelning av de olika klassifikationerna av sociometrisk popularitet. Figur 1 visar att 14,7 % av eleverna är populära, 12,6 % är avvisade, 6,8 % är bortglömda, 3,1 % är kontroversiella och 13,6 % är genomsnittliga.

154 elever berördes av undersökningen av sociometrisk popularitet genom att de fanns med på klasslistan. Fördelningen i sociometrisk popularitet var nästintill densamma mellan könen. Indelningen av sociometrisk popularitet i årskurserna var: årskurs två 19,6 % är populära, samma siffra i årskurs 4 är 10,4 %. Genomsnittet 9,8 % i årskurs 2, medan antalet i årskurs 4 är 17,7 %. De resterande grupperna (avvisad, bortglömd och kontroversiell) var relativt lika fördelade i de båda årskurserna.

För att få fram vilken grad av upplevd popularitet som de olika barnen hade gick vi tillväga på det sätt som beskrivs i metoddelen. Det medelvärde som vi då fick fram var: $M=-,0015$, $SD=,306$. Ett barn anses ha hög upplevd popularitet om barnets erhållna värde är 1 SD över medelvärdet ($,305$), låg upplevd popularitet om resultatet är 1 SD under medelvärdet ($-,308$) och upplevd medelpopularitet om resultatet hamnar mellan 1 SD över medelvärdet och 1 SD under medelvärdet. Av 154 elever blev fördelningen bland de olika grupperna som följer: 19 elever blev nominerade som populära, 115 elever som medelpopulära och 20 elever som impopulära, vilket i procent blir att 12 %

av eleverna nomineras populära, 74 % som medelpopulära och 13 % som impopulära. Fördelningen är både jämnt över årskurs och kön.

I beräkningen av skillnaden mellan sociometrisk popularitet och upplevd popularitet respektive impopularitet i Tabell 1 och Tabell 2 använde vi oss av upplevd popularitet – typ B som beskrivs i metoddelen.

För att undersöka om det fanns något signifikant skillnad mellan sociometrisk popularitet och upplevd popularitet respektive impopularitet utfördes en envägs-ANOVA som gav signifikanta utslag:

- Skillnaden mellan upplevd popularitet och sociometrisk popularitet: $F(5,154)5,096, p<,01$ (Tabell 1).
- Skillnaden mellan upplevd impopularitet och sociometrisk popularitet $F(5,154)16,722, p<,01$ (Tabell 2).

Detta visar att både upplevd popularitet och impopularitet skiljer sig signifikant från sociometrisk popularitet.

För att studera vari skillnaden mellan grupperna i Tabell 1 låg utfördes ett Post hoc-test (Scheffe). Beroende variabel var mest upplevt populär. Oberoende variabel var sociometrisk popularitet.

Tabell 1. *Fördelningen av upplevt populära elever över de sociometriska popularitetskategorierna*

Sociometrisk popularitet	Medelvärde	Standardavvikelse	Antal
Populär	.24	.20	28
Avvisad	.05	.05	24
Bortglömd	.03	.04	13
Kontroversiell	.23	.30	6
Genomsnitt	.13	.17	26

I gruppen mest upplevt populära kan man se att de sociometriskt populära har högst medelvärde (Tabell 1). Märkbart är även att den sociometriska gruppen kontroversiell har ett högt medelvärde. Post hoc-testet visade att de sociometriskt populära barnen hade signifikant högre värden än de avvisade och bortglömda grupperna. Dock skilde sig de kontroversiella barnen inte signifikant från någon annan grupp.

För att undersöka om det fanns något signifikant skillnad mellan sociometrisk popularitet och upplevd impopularitet utfördes, som tidigare nämnts, en envägs-ANOVA som gav signifikant utslag, $F(5,154)16,722, p<,01$. För att studera vari skillnaden mellan grupperna låg utfördes ett post hoc-test (Scheffe). Beroende variabel var då minst populär.

Tabell 2. *Fördelningen av upplevt impopulära elever över de sociometriska popularitetskategorierna*

Sociometrisk popularitet	Medelvärde	Standardavvikelse	Antal
Populär	.03	.05	28
Avvisad	.40	.27	24
Bortglömd	.15	.16	13
Kontroversiell	.10	.23	6
Genomsnitt	.10	.15	26

Post hoc-testet i Tabell 2 visar att den avvisade gruppen har signifikant högst medelvärde, vilket betyder att de har fått fler nomineringar som minst populär än de andra sociometriska grupperna.

Upplevd popularitet och prosociala beteenden

Vi genomförde tvåvägs-ANOVA-beräkningar för att undersöka vilken betydelse kön respektive upplevd popularitet har för olika prosociala motiv. Vi fann att interaktionen

mellan kön och upplevd popularitet var signifikant för egoistiskt motiv, $F(1,115)4,63$ $p<,05$.

Tabell 3. *Medelvärden för egoistiskt motiv hos pojkar och flickor som är olika upplevt populära*

Kön	Medelvärde (populära)	Medelvärde (medel-populära och impopulära)	SD (populära)	SD (medel-populära och impopulära)	Antal (populära)	Antal (medel-populära och impopulära)
Pojke	2.92	2.46	.68	.57	12	54
Flicka	2.17	2.55	.72	.70	4	49
Totalt	2.73	2.50	.74	.63	16	103

Då vi jämförde de olika medelvärdena för denna interaktion framgick det att upplevt populära pojkar har ett högre medelvärde på egoistiska motiv än upplevt populära flickor (Se Tabell 3). Detta betyder att upplevt populära pojkar skattar sig själva som mer egoistiska än vad upplevt populära flickor gör.

Vi genomförde en tvåvägs-ANOVA för att undersöka vilken betydelse kön respektive upplevd impopularitet har för det efterfrågat prosociala beteendet. Vi fann då att interaktionen mellan kön och upplevt impopulär är signifikant, $F(1,115) 4,73 p < ,05$.

Tabell 4. *Medelvärden för efterfrågat motiv hos pojkar och flickor som är olika upplevt populära*

Kön	Medelvärde (impopulära)	Medelvärde (medel-populära och populära)	SD (impopulära)	SD (medel-populära och populära)	Antal (impopulära)	Antal (medel-populära och populära)
Pojke	2.63	2.82	.47	.42	8	58
Flicka	3.39	2.86	.25	.53	3	50
Totalt	2.83	2.84	.54	.47	11	108

Då vi jämförde de olika medelvärdena för denna interaktion framgick det att flickor som är upplevt impopulära har ett högre medelvärde på efterfrågat prosocialt motiv än vad pojkar inom samma kategori har. Detta tyder på att flickor som får höga poäng på efterfrågat prosocialt motiv är upplevt impopulära.

Sociometrisk popularitet och prosociala beteenden

Vi fann inga signifikanta resultat vid statistisk analys med ANOVA som skulle kunna styrka H3: *det finns ett samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden.*

Prosociala beteenden

De elever som svarade på enkäterna rörande prosociala beteenden var 128 stycken, utav dessa var 72 pojkar och 56 flickor; 69 elever gick i årskurs två och 59 elever i årskurs fyra. Vi redovisar här nedan hur olika variabler korrelerade med prosociala beteenden. För att få ett totalt värde på prosocialt beteende har de fyra olika typerna av prosocial motiv (egoistiskt, efterfrågat, altruistiskt och dikterat) summeras till en variabel.

Vi fann ett signifikant samband i Pearsons korrelationsanalys mellan prosociala beteenden och kön, $r=.185$, $p<.05$. Detta innebär att det finns ett samband mellan prosocial beteenden och kön.

Vi utförde en multipel regressionsanalys för att se vilken av de prosociala beteendena som var den starkaste prediktorn av kön. Den multipla regressionsanalysen visar att det prosociala motivet altruism är den starkaste prediktorn för kön ($\beta=.346$, $p<.01$). Detta innebär att flickor skattar sig själva som högre på det altruistiska motivet än vad pojkar gör. Det påträffades inga skillnader i de andra prosociala motiven, hos vilka poängen var mer likartade hos de båda könen.

Vi fann inget signifikant samband mellan prosociala beteenden och årskurs.

DISKUSSION

Syftet med denna undersökning var att dels undersöka hur upplevd och sociometrisk popularitet förhåller sig till varandra, dels att undersöka hur upplevd respektive sociometrisk popularitet förhåller sig till prosociala beteenden. För att uppnå detta syfte arbetade vi fram fyra forskningshypoteser. Diskussionsdelen kommer att vara uppdelad efter dessa hypoteser för att på ett tydligt sätt kunna knyta an till resultatet.

Upplevd popularitet och sociometrisk popularitet

I enighet med vår första hypotes har vi funnit en skillnad mellan sociometrisk och upplevd popularitet. Detta är i överensstämmelse med vad tidigare forskning påvisat, där forskare menar att man bör skilja mellan begreppet upplevd popularitet och sociometrisk popularitet. (t.ex. Franzoi, et al., 1994; LaFontana och Cillessen, 1998; LaFontana och Cillessen, 1999; Parkhurst och Hopmeyer, 1998)

Vi har även erhållit liknande fördelning av sociometrisk popularitet som Coies et al. (1982) med undantag av gruppen bortglömd som i vår fördelning utgjorde en något lägre andel.

Våra resultat kan ses som ett stöd för att upplevd popularitet och sociometrisk popularitet faktiskt är två skilda begrepp. Tidigare forskning har kommit fram till att sociometrisk popularitet beskrivs som omtyckt, accepterad eller föredragen som en vän (Parkhurst & Hopmeyer, 1998) och upplevd popularitet beskrivs som en popularitet som baserats på rykten (LaFontana & Cillessen, 2002).

Upplevd popularitet och prosociala beteenden

I vår andra forskningshypotes antog vi att det fanns en skillnad mellan hur upplevd popularitet respektive sociometrisk popularitet förhåller sig till prosociala beteenden.

Parkhurst och Hopmeyer (1998) hade en liknande utgångspunkt då de kom fram till att elever som anses vara upplevt populära beskrivs av sina jämnåriga som dominanta, aggressiva och uppblåsta. Rodkin et al. (2000) har även de undersökt individers egenskaper i relation till upplevd popularitet och kom fram till att pojkar, som de hade

klassificerat som tuffa, ansågs av jämnåriga att vara asociala, coola och atletiska och såg sig själva som populära, aggressiva och fysiskt kompetenta. Vår hypotes bekräftades delvis då vi fann att upplevt populära pojkar har ett högre medelvärde på egoism än vad medelpopulära och impopulära pojkar har, vilket kan ses som ett tecken på att upplevd popularitet består bland annat av negativa element.

Vår hypotes baserades även på Merten (1997) som menar att flickor som anses vara upplevt populära i vissa fall är flickor som anses ha ett elakt beteende. Därtill menar han att dessa populära flickor såg på popularitet som en tävling där man måste använda sig av aggressiva beteenden för att kunna behålla den populära positionen. Vi har emellertid inte funnit något som stämmer överens med detta. Intressant nog har vi påträffat nästan det motsatta då vi funnit att upplevt populära flickor skattar sig lågt på det prosociala motivet egoism. Upplevt populära flickors medelvärde på egoism är till och med lägre än det medelpopulära och impopulära flickornas.

Vi fann även att impopulära flickor hade ett högre medelvärde på det prosociala motivet efterfrågat än vad pojkar hade. Detta tyder på att på att flickor som har högt medelvärde på efterfrågat prosocialt motiv är upplevt impopulära. Vi menar att man kan se ett samband mellan detta resultat och att impopulära och medelpopulära flickor har ett högre medelvärde än populära flickor på det prosociala motivet egoism. Detta samband består i att det torde vara så att om en flicka är egoistisk så hjälper hon troligtvis inte andra för att hon vill utan på grund av att andra ber om det.

Detta antyder att prosociala beteenden endast ligger till grund för en förhållandevis liten del av vad som utgör upplevd popularitet.

Sociometrisk popularitet och prosociala beteenden

Vi antog att det skulle finnas ett samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden. Något signifikant sådant fann vi emellertid inte. Greener (2000) har däremot funnit ett samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden. Vid sina mätningar av prosociala beteenden använde Greener självskattning, lärarskattning och kamratskattning, i föreliggande studie användes enbart självskattning vilket kan vara en orsak till att resultatet inte blivit det samma.

Prosociala beteenden

Vad beträffar prosociala beteenden finns det ett positivt signifikant samband mellan det prosociala motivet altruism och kön. En tolkning av detta resultat är att flickor skattar sig själva högre på altruism än vad pojkar gör. Tidigare forskning har visat att flickor i högre grad än pojkar uppvisar prosociala beteenden (Eisenberg-Berg och Lennon, 1980).

Självkritik

Då vi har fått fram en del oförväntade icke-signifikanta resultat nödgas vi begrunda vad detta kan bero på. Nedan kommer vi att framföra spekulationer till vad som kan ha bidragit till de icke-signifikanta resultaten.

En faktor som kan ha påverkat resultatet i rådande studie beträffande sambandet mellan upplevd respektive sociometrisk popularitet och prosociala beteenden är att varje barns grad av sociometrisk och upplevd popularitet är beräknat på alla elever i klassen medan prosociala beteenden endast är beräknat på dem som medverkat i studien. Detta leder till att vissa elever som skattats som populära inte har deltagit i självskattningsmomentet av prosociala beteenden.

Då vi har genomfört de olika testningarna har vi märkt en tendens till att eleverna i årskurs två föredrar att nominera det egna könet både då de nominerar vilka klasskamrater som är populära/impopulära och vilka de tycker om/inte tycker om. Vi känner inte till om andra forskare har sett liknande tendenser, om så ej är fallet kan detta vara en bidragande faktor till att våra resultat skiljer sig åt från tidigare forskning.

I vår enkät rörande sociometrisk popularitet fanns det tre olika utlåtanden som barnet kunde välja på; ”tycker om”, ”tycker inte om”, ”tycker ingenting, vet inte”. Vi märkte att vissa barn hade svårt för att fylla i ”tycker inte om”, utan de fyllde i ”tycker ingenting”, ”vet inte” på alla sina klasskamrater förutom de som var deras bästisar som fick utlåtandet ”tycker om”. Ett alternativ till detta skulle kanske vara att man inte hade med rutan ”tycker ingenting, vet inte” och att barnen dessutom bara behövde ange tre klasskamrater som de ”tycker om” och tre som de ”inte tycker om”. Vi spekulerade i om

oviljan till att sätta ”tycker inte om” kan ha gjort att en del barn som skulle ha fått nomineringar inte fick det.

Vad som även kan tänkas ge en skev bild av de verkliga förhållandena är att det är bara de elever som deltar i studien som har nominerat klasskamrater i testen som mäter upplevd popularitet respektive sociometrisk popularitet. I det test som mäter sociometrisk popularitet får de inte nominera sig själva. När prosocialt beteende mäts är det emellertid samma elever som fyller i enkäten fast i detta fall rörande deras egna prosociala beteende. Vi menar att det blir en skev bild av de verkliga förhållandena då den sociometrisk och upplevda populariteten beskriver barn som inte deltagit i studien, men då de prosociala motiven enbart gäller de barn som har deltagit i studien.

Något som kan tänkas göra undersökningen mer valid skulle vara att även en utomstående, till exempel en lärare, skulle ha skattat barnens prosociala motiv, det kan tänkas ge en mer objektiv bild av barnets prosociala beteende. Det kan vara svårt för barn i denna ålder att skatta sig själva och ha den självinsikten som behövs för att kunna svara på frågor rörande prosociala motiv.

Ytterligare en förklaring till att vissa resultatet i denna studie inte stämmer helt överens med tidigare forskning kan vara att en stor del av tidigare forskning om sociometrisk och upplevd popularitet är utförd i USA, medan vi har undersökt svenska barn. Vi menar att det kan vara vanskligt att jämföra två länder utan omsvep då det sociala klimatet även västländer emellan kan skilja sig relativt mycket åt.

Framtida forskning

Ett forskningsområde som skulle kunna vara intressant är jämföra barns skattningar av sig själva med lärares och föräldrars skattningar av barnen. Man skulle kunna undersöka hur väl barn skattar sig själva på både prosociala test som vi har gjort och den egna intellektuella förmågan. Därefter skulle man jämföra detta med hur föräldrar och lärare har skattat barnen på samma variabler.

Det skulle dessutom kunna vara intressant om man skulle kunna hitta samma tydliga mönster av upplevd popularitet hos vuxna som tidigare har gjorts hos barn. Därtill skulle man kunna undersöka vad som gör att vissa vuxna blir populära och vissa inte.

Sammanfattning

I denna undersökning har vi fått fram resultat som indikerar att det finns en signifikant skillnad mellan upplevd popularitet och sociometrisk popularitet (H1).

Vår studie påvisar, med ett undantag, att det inte finns något samband mellan upplevd popularitet och prosociala beteenden (H2). Undantaget är att hos upplevt populära pojkar fann vi ett högt medelvärde på det prosociala motivet egoism. Detta implicerar att prosociala motiv endast, i ringa mängd, avgör huruvida ett barn blir upplevt populärt eller inte.

Undersökningen kunde heller inte påvisa något samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden (H3). Vi kan endast spekulera i varför vårt resultat, till skillnad från exempelvis Greener (2000), inte visar på något signifikant samband mellan sociometrisk popularitet och prosociala beteenden.

Resultaten indikerar att det finns ett samband mellan det prosociala beteendet altruism och kön, vilket vi antog i H4. Detta samband innebär att flickor skattar sig högre på altruism än pojkar. Den andra delen av H4, som syftade till att undersöka huruvida det fanns ett samband mellan prosociala beteenden och årskurs, uppvisar emellertid inte till något signifikant samband. Detta innebär att det inte finns någon observerbar skillnad mellan elevernas prosociala profiler i de olika årskurserna.

Sammanfattningsvis kan man säga att popularitet är ett mångfacetterat begrepp som innehåller en rad olika variabler och att det är ett område som bör utforskas ytterligare.

REFERENSER

- Bukatko, D., & Daehler, W. M. (2004). *Child Development*. Boston: Houghton Mifflin Company.
- Cassidy, J., & Asher, R. S. (1992). Loneliness and Peer Relations in Young Children, *Child Development*, 63, 350-366.
- Cillessen, H. N., Bukowski, W. M., & Haselager, G. J. (2000). Stability of sociometric categories. I Cillessen, H. N. Bukowski, W. M. (Red.) *Recent advances in the measurements of acceptance in rejection in the peer system*. San Fransisco: Jossey-Bass.
- Coie, J. D., Dodge, K. A., & Cappotelli, H. (1982). Dimension and types of social status: A cross-age perspective. *Developmental Psychology*, 18, 557-569.
- Eisenberg-Berg, N., & Lennon R. (1980). Altruism and the assessment of empathy in the preschool years. *Child Development*, 51, 552-557.
- Eisenberg, N., Fabes, A. R., Karbon, M., Murphy, C. B., Wosinski, M., Polazzi, L., Carlo, G. & Juhnke, C. (1996). The relations of children's dispositional Prosocial Behaviour to Emotionality, Regulation and Social Functioning. *Child Development*, 67, 974-992.
- Eisenberg, N., & Miller, A. P. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviours. *Psychological Bulletin*, 101, 91-119.
- Eisenberg, N., & Mussen, H. P. (1989). *The roots of prosocial behaviour in children*. Cambridge: University Press.
- Franzoi, S. L., Davis, M. H., & Vasquez-Suson, K. A. (1994). Two social worlds: Social correlates and stability of adolescent status groups. *Journal of personality and social psychology*, 67, 462-473.
- Gest, S. D., Graham-Bermann, S. A., & Hartup, W. W. (2001). Peer experience: common and unique features of number of friendships, social network centrality, and sociometric status. *Social Development*, 10, 23-40.
- Greener, H. S. (2000). Peer assessment of children's prosocial behaviour. *Journal of Moral Education*, March 2000

- Haselager, T. J. G, Cillessen, N. H. A., Hartup, W. W., Van Lieshout, M. F. C., & Riksen-Walraven, A. M. J. (2002). Heterogeneity among peer-rejected boys across middle childhood: developmental pathway of social behaviour. *Developmental Psychology*, *38*, 446-456.
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (1998). The nature of children's stereotypes of popularity. *Social development*, *7*, 301-320.
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (1999). Children's interpersonal perception as a function of sociometric and peer-perceived popularity. *The journal of Genetic Psychology*, *160*, 225-242.
- LaFontana, K. M., & Cillessen, A. H. N. (2002). Children's perception of popular and unpopular peers: A multimethod assessment. *Developmental Psychology*, *38*, 635-647.
- Lease, M. A., Kennedy, C. A., & Axelrod, J. L. (2002). Children's social constructions of popularity. *Social development*, *11*, 87-109.
- Merten, D. E. (1997). The meaning of meanness: Popularity, competition and conflict among junior high school girls. *Sociology of education*, *70*, 175-191.
- Parkhurst, J. T., & Hopmeyer, A. (1998). Sociometric popularity and peer-perceived popularity: Two distinct dimensions of peer status. *Journal of Early Adolescence*, *18*, 125-144.
- Parkhurst T. J., & Asher R. S. (1992). Peer rejection in middle school: subgroup differences in behaviour, loneliness, and interpersonal concerns. *Developmental Psychology*, *28*, 231-241.
- Rodkin, P. C., Farmer, T. W., Pearl, R., & Van Acker, R. (2000). Heterogeneity of popular boys: Antisocial and prosocial configurations. *Developmental Psychology*, *36*, 14-24.
- Schneider, B. H. (2000). *Friends and enemies. Peer relations in childhood*. London: Arnold.

Wentzel, K. R., & Erdley, A. C (1993). Strategies for making friends: relations to social behaviour and peer acceptance in early adolescence, *Developmental Psychology*, 29, 819-826.

